

УДК 811.112.2:81'373.45.06

**ТЕМАТИЧНЕ РОЗМАЇТТЯ ІНТЕРНАЦІОНАЛІЗМІВ  
ЯК ОДНОГО З РІЗНОВИДІВ ІНШОМОВНОЇ ЛЕКСИКИ  
У СКЛАДІ СУЧАСНОЇ НІМЕЦЬКОЇ МОВИ**

**Бандурко З.В.**

*Статтю присвячено дослідженню інтернаціоналізмів у складі сучасної німецької мови. Розглянуто тематичне розмаїття інтернаціональних лексичних одиниць у складі сучасної німецької мови на прикладі публіцистичних текстів.*

*Ключові слова: публіцистичний текст, інтернаціоналізм, запозичення.*

*Статья посвящена исследованию интернационализмов в составе современного немецкого языка. Рассмотрено тематическое разнообразие интернациональных лексических единиц в составе современного немецкого языка на примере публицистических текстов.*

*Ключевые слова: публицистический текст, интернационализм, заимствование.*

*This article is dedicated to the investigation of internationalisms in the structure of the modern German language. The thematical variety of international lexicon in the structure of the modern German language has been considered and illustrated on the basis of the publicistic texts.*

*Key words: the publicistic text, internationalism, loan word.*

Постановка наукової проблеми та її значення. У сучасному світі внаслідок стрімкого вдосконалення і розвитку всіх сфер життя людини стрімко зростає роль лексичних одиниць, які мають термінологічне значення. Будь-яка мова є динамічною системою, яка слугує не лише засобом спілкування та передачі інформації, але й виступає засобом міжкультурної комунікації. Внаслідок таких змін у різноманітних мовах світу виникають нові слова та поняття, переважну більшість яких становлять запозичення або інтернаціоналізми.

Так, протягом століть основним джерелом появи таких слів слугували класичні мови – латинська та грецька. Пізніше їх місце зайняли французька та італійська мови. У ХХ-ХХІ століттях англійська мова та її американський варіант зайняли лідируючу позицію, оскільки англійська є міжнародною мовою та найкраще задовольняє потребу у термінологічному позначенні нових понять та реалій. Так, згідно з твердженням Peter Von Polenz, переважна більшість сучасних англіцизмів чи англоамериканізмів є інтернаціоналізмами [7, с. 400].

Мета статті полягає у дослідженні тематичного розмаїття інтернаціоналізмів у публіцистичних текстах сучасної німецької мови. Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких завдань: уточнити поняття інтернаціоналізм; розподілити інтернаціональні лексичні одиниці сучасної німецької мови відповідно до їх тематичного використання. Об'єктом статті є інтернаціональна лексика у словниковому фонді сучасної німецької мови. Предметом дослідження є встановлення розмаїття тематичних груп інтернаціональних одиниць у сучасній німецькій мові.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Інтернаціоналізми займають важливе місце у словниковому складі сучасної німецької мови, оскільки слугують одним із засобів відображення сучасного стану науки, культури, суспільного та політичного життя особистості, є шляхом термінологічного позначення економічного та фінансового розвитку.

Слід зазначити, що дослідженням інтернаціоналізмів вітчизняні та зарубіжні лінгвісти присвятили чимало наукових праць. Цей вид лексичних одиниць мови досліджували В. В. Акуленко, В. В. Виноградов, Т. Р. Кияк, І. В. Корунець, Л. П. Крисін, П. Браун, К. Геллер, М. Яблонські, А. Філц Канія, В. Пекл, К. Фішер, С. Ціммерманн та ін.

Проблему інтернаціоналізмів сучасні науковці вивчали протягом тривалого часу, проте вона і досі недостатньо досліджена. Досить

актуальними залишаються необхідність вивчення тематичного різноманіття, структурних та функціональних особливостей інтернаціональної лексики у різних мовах світу, зокрема у компаративному аспекті.

Слід звернути увагу, що у сучасному мовознавстві немає єдиного тлумачення поняття «інтернаціоналізм». Цей термін вперше було використано в 11 виданні «Rechtschreibduden» (1934 р.) [4, с. 10]. Сьогодні ж, згідно словника Duden, *інтернаціоналізм* – слово, яке використовується в тому ж значенні та тій самій або схожій формі у різноманітних мовах цивілізованих народів: «Internationalismus, der – (Sprachwissenschaft) Wort, das in gleicher Bedeutung und gleicher oder ähnlicher Form in verschiedenen Kultursprachen vorkommt» [11].

Відповідно до «Великого енциклопедичного словника» за редакцією В.Н.Ярцева інтернаціоналізми – слова, що співпадають за своєю зовнішньою формою, з повним або частковим співпаданням змісту, які являють собою поняття міжнародного характеру зі сфери науки та техніки, політики, культури, мистецтва, та які функціонують у різних, перш за все неспоріднених, мовах [2, с. 127].

З іншої точки зору, «інтернаціональна лексика – слова загального походження, які існують у багатьох мовах з одним і тим самим значенням, але які зазвичай оформлюються в відповідності до фонетичних та морфологічних норм даної мови» [1]. Основну частину інтернаціональної лексики становлять терміни зі сфери науки і техніки, суспільно-політичного життя, економіки, літератури та мистецтва. До інтернаціональних слів відносяться також такі, що зазвичай в незмінному вигляді запозичуються багатьма мовами з мови народу, який створив ці слова разом з відповідними предметами чи явищами.

Стосовно німецької мови деякі сучасні лінгвісти використовують такі поняття, як «Europäïsmen» та «Eurodeutsch». Наприклад, Крістін Отто зазначає, що разом із запозиченнями в мову-реципієнт потрапляють культурні

концепти європейського континенту. Це загальне європейське запозичення у випадку німецької мови вона і визначає як європейську німецьку мову або як «Eurodeutsch» [6, с. 11-12].

Слід зазначити, що сучасні науковці використовують і звертають увагу на термін «Євролінгвістика» / «Європейська лінгвістика» («Eurolinguistik»), вперше запропонований Н. Райтером у 1994 р. [3, с. 11]. Зокрема, він розуміє євролінгвістику як науку про мовні схожості в Європі [3, с. 4].

В результаті аналізу емпіричного матеріалу, можемо стверджувати, що численні інтернаціоналізми в публіцистичних текстах німецької мови доцільно розподілити на окремі тематичні групи, зокрема:

– **Комп'ютерна лексика (13,6 %):** *Account* – акаунт; *Gadget* – гаджет; *Login* – логін; *Spam* – спам; *E-Mail* – електронна пошта/ електронний лист; *Bug* – систематична помилка; *online* – знаходитись в мережі; *Server* – сервер; *Podcast* – подкаст; *Virus* – (комп'ютерний) вірус; *der Hypertext* – гіпертекст; *Chat* – чат; *Cookies* – дані, за допомогою яких розпізнається веб-сторінка; *Plugin/Plug-In* – плагін, додатковий модуль; *Browser* – браузер та ін. [9;10;13].

– **Лексика зі сфери культури (13,6 %):** *Remix* – ремікс; *Blockbuster* – блокбастер; *Bestseller* – бестселер; *Single* – сингл; *Track* – трек; *Remake* – ремейк; *Hip-Hop* – хіп-хоп (молодіжна культура); *Feng-Shui* – фен-шуй; *Jazz* – джаз; *Release* – реліз; *Disko* – діско; *Soundtrack* – саундтрек; *Halloween* – Хелловін; *Pub* – паб; *Show* – шоу; *Pop* – популярна музика та ін. [10;12;13].

– **Лексика технічної сфери (12,8 %):** *Android* – андроїд (операційна система і платформа для мобільних телефонів); *der Monitor* – монітор; *Controller* – контролер; *iPhone* – айфон (лінія смартфонів); *App* – апарат; *Adapter* – адаптер; *Pixel* – піксель; *Display* – дисплей; *Port* – порт, протокол; *Smartphone* – смартфон; *Scanner* – сканер; *Notebook* – ноутбук; *Modem* – модем та ін. [9;10;12;13].

– **Лексика суспільно-політичного вжитку (11,2 %):** *Kongres* – конгрес; *SMS* – мобільне повідомлення; *Slogan* – лозунг, слоган; *Image* –

імідж; *Briefing* – брифінг; *Patent* – патент, свідоцтво; *der Round-Table* – круглий стіл; *Debatte* – дебати; *das Mobbing* – моббінг (психологічний тиск на співробітника з метою його звільнення); *Amnesty* – амністія тощо [10;12;13].

– **Лексика зі сфери фінансування (11,2 %):** *Leasing* – лізінг; *Covernote* – ковернот; *Tender* – тендер; *Dumping* – демпінг; *Clearing* – кліринг; *Bonus* – бонус; *sponsern* – спонсорувати; *Investment* – вкладання грошей; *Claim* – рекламація; *Account* – рахунок; *Budget* – бюджет тощо [10;12;13].

– **Лексика на позначення людей та професій (10,4 %):** *Broker* – біржовий маклер; *Hacker* – хакер; *Fan* – фан, фанат; *Designer* – дизайнер; *Investor* – інвестор; *Champion* – чемпіон; *Programmierer* – програміст; *Manager* – менеджер; *Sponsor* – спонсор; *Blogger* – блогер; *User* – користувач; *Assistent* – асистент тощо [9;10;12;13;14].

– **Лексика зі сфери спорту (8,8 %):** *Aerobic* – аеробіка; *fitness* – фітнес; *Transfer* – трансфер; *Snooker* – снукер; *Frame* – фрейм; *wrestling* – реслінг; *Dribbling* – дриблінг; *Bowling* – боулінг; *Goal* – гол; *Rallye* – ралі;

– **Лексика зі сфери економіки (7,6 %):** *Konzern* – концерн;  *Holding* – холдінг; *Know-how* – ноу-хау; *Export* – експорт; *Factoring* – факторинг; *Marketing* – маркетинг; *Deflation* – дефляція; *Boom* – підйом, бум; *Promotion* – просування товарів на ринок, промоушн; *Trademark* – торгова марка; *Crash* – крах, падіння банку, установи тощо тощо [10;12;13].

– *Shaping* – шейпінг; *Surfing* – серфінг тощо [10;12;13].

– **Лексика з наукової сфери (6,8 %):** *Slang* – сленг; *Prionen* – пріони; *Screening* – скрінінг; *Collider* – коллайдер; *Spacer* – спейсер; *Higgs-Boson* – бозон Хіггса; *Implantat* – імплантат; *der Piezoelement* – п'єзоелектрик; *Deflation* – дефляція; та ін. [10;12;13].

– **Молодіжна лексика (4 %):** *Hit* – хіт; *Party* – вечірка; *Outsider* – аутсайдер; *best* – кращий; *Trend* – модний тренд; *Wow* – вигук захоплення тощо [14].

В результаті проведеного аналізу можна стверджувати, що основним джерелом появи таких слів у різних мовах світу, і в німецькій зокрема, є запозичення. Однак слід наголосити, що не всі запозичені лексичні одиниці є інтернаціоналізмами та не всі інтернаціоналізми є прямими запозиченнями.

Аналіз відібраних для аналізу лексичних одиниць-інтернаціоналізмів дає змогу стверджувати, що найчисельнішою групою є терміни, пов'язані з комп'ютерною сферою та сферою культури (13,6 % від 250 відібраних для аналізу одиниць), інтернаціоналізми з технічної сфери (12,8 %), лексика суспільно-політичного вжитку та сфери фінансування (11,2 %). Цікавим є той факт, що інтернаціоналізми у складі мови молоді (4 %) займають незначне місце, оскільки нами не враховувалися фахові та водночас загальноживані терміни, наприклад комп'ютерної або технічної сфери, вже віднесені нами до відповідних тематичних груп.

Переважну більшість інтернаціоналізмів сьогодні становлять слова, запозичені з англійської мови. Це пов'язано з тим, що англійська мова є міжнародною мовою та слугує для глобального спілкування і розвитку, задовольняє потребу як у наявності термінологічного позначення для зовсім нових понять та реалій різних сфер суспільної діяльності, так і для заміни вже існуючих у мові найменувань новими, більш точнішими.

За словами U. Pörksen, англійська мова є «*lingua franca*» науки сьогодення [8, с. 10]. Саме тому «з однієї точки зору дотримання багатомовності в науковій сфері є необхідним, але з іншого боку тимчасовий перехід до одномовності є не лише неминучим, але може бути й науковою перевагою» [5, с. 22-23], і чималу роль у цьому відіграє вживання інтернаціоналізмів. Зокрема, у соціальних, гуманітарних, психологічних наукових проектах англійська мова витісняє німецьку, французьку, або інші національні мови. Вона доповнює їх, нашаровується та поєднується з ними.

Слід зауважити, що досить часто інтернаціоналізми, як і запозичення, неможливо віднести лише до однієї тематичної групи. Так, наприклад, слова

*User, Web, Online, Forum, Facebook, Blog* та ін. можуть бути використані не лише у сфері комп'ютерів та новітніх технологій, але також становлять частину молодіжної мови. Слова зі сфери культури, такі як *Show, Rap, Remix, Bestseller, Dancefloor, Single, Release* та ін. становлять також і частину повсякденного спілкування молоді тощо.

Висновки й перспективи подальших досліджень. В результаті проведеного аналізу можна стверджувати, що інтернаціоналізми відіграють важливу роль у розширенні та оновленні словникового складу сучасної німецької мови. Виникнення, надходження та розповсюдження інтернаціоналізмів у словниковому фонді будь-якої мови сприяє її всебічному розвитку та вдосконаленню, слугує головним чинником її ефективного використання під час глобального спілкування та обміну інформацією. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у порівняльному аналізі використання інтернаціоналізмів та запозичень у публіцистичних текстах видань Німеччини.

### Література

1. Розенталь Д., Теленкова М. Словарь-справочник лингвистических терминов / Д. Э. Розенталь, М. А. Теленкова : [Электронный ресурс]: Пособие для учителя. – 3-е изд., испр. и доп. – М: Просвещение, 1985. – 399 с. – Режим доступа: [http://www.gumer.info/bibliotek\\_Buks/Linguist/DicTermin/i.php](http://www.gumer.info/bibliotek_Buks/Linguist/DicTermin/i.php)
2. Языкознание. Большой энциклопедический словарь / Гл. ред. В.Н.Ярцева. – 2-е изд. – М.: Большая российская энциклопедия, 1998. – 685 с.
3. Eurolinguistik. Ein Schritt in die Zukunft : Beitrage zum Symposion von 24. bis 27. März 1997 im Jagdschloß Glienicke (bei Berlin) / hrsg. Von Norbert Reiter. – Wiesbaden: Harrasowitz, 1999. – 353 S.
4. Filz Kannia A. Internationalismen unter dem Verwendungsaspekt. Pragmatisch-semantische Analyse anhand empirischer Daten von polnischen

- Strdierenden der Germanistik: angestr. akad. Grad Doktorin der Philosophie / Mag. Agnieszka Filz Kannia. – Wien, 2010. – 340 S.
5. Kocka J. Mehrsprachiges Europa. Die Bedeutung der einigen Sprache in der Wissenschaft. – S. 19 – 24. // Pörksen U. Die Wissenschaft spricht Englisch? Versuch einer Standortbestimmung / Unter Redaktion von U. Pörksen. – Göttingen: Wallstein Verlag, 2005. – 114 S.
  6. Otto K. Eurodeutsch – Untersuchungen zu Europäismen und Internationalismen im deutschen Wortschatz: eine Arbeit aus der Perspektive der Eurolinguistik am Beispiel von Zeitungen aus Deutschland, Österreich, der Schweiz und Südtirol / Studies in Eurolinguistics / Kristin Otto. – Vol. 6. – Berlin GmbH: Logos Verlag, 2009. – 251 S.
  7. Polenz, Peter von. Deutsche Sprachgeschichte vom Spätmittelalter bis zur Gegenwart / von Peter Von Polenz. – 2., illustrierte Auflage. – Band 3: 19. und 20. Jahrhundert. – Berlin; New York: de Gruyter., 1999. – 757 (761) S.
  8. Pörksen U. Anglizisierung – der dritte große Entlehnungsvorgang in der deutschen Sprachgeschichte. Zur Einführung. – S. 9 – 16. // Pörksen U. Die Wissenschaft spricht Englisch? Versuch einer Standortbestimmung / Unter Redaktion von U. Pörksen. – Göttingen: Wallstein Verlag, 2005. – 114 S.
  9. Chip online – Режим доступа: <http://www.chip.de/>
  10. Die Welt – Режим доступа: <http://www.welt.de/>
  11. Duden – Режим доступа: <http://www.duden.de/>
  12. Spiegel online – Режим доступа: <http://www.spiegel.de/>
  13. Süddeutsche.de – Режим доступа: <http://www.sueddeutsche.de/>
  14. Yaez – Режим доступа: <http://www.yaez.de/>

**Bandurko Zinaida. The thematical variety of internationalisms as one of the types of the foreign lexicon in the structure of the modern German language**